

POVIJEST SPORTA U OSIJEKU

Dino Kričkić

Sport je u životu građana Osijeka uvijek imao značajnu ulogu, od najranijih vremena pa sve do danas. Tragovi sporta mogu se naći već u rimskoj Mursi, a povijest sporta može se pratiti od 18. stoljeća. S obzirom na granično područje i posebne uvjete u kojima se Osijek nalazio krajem 18. stoljeća, ne čudi činjenica da je streljaštvo prvi sport koji ima značajniju ulogu u Osijeku. Za Osječane je sport imao domoljubni (posebice Hrvatski sokol) i natjecateljski karakter, ali najvažniji motiv bavljenja sportom bilo je očuvanje zdravlja i stjecanje kondicije. Tijekom 19. stoljeća u Osijeku se osim streljaštva razvijaju gimnastika, plivanje, biciklizam i veslanje. U 20. stoljeću pojavljuju se novi sportovi poput nogometa, rukometa, udičarstva i boksa. O važnosti sporta u Osijeku svjedoče brojna sportska društva i klubovi što je prikazano u daljnjem tekstu.

O sportskoj povijesti rimske Murse govori podatak o postojanju stadiona na kojem su se održavala natjecanja u pet osnovnih disciplina, u pentatlonu: bijeg, skok, hrvanje, bacanje diska i koplja. Postojanje ovog stadiona ipak je još uvijek samo pretpostavka jer se položaj stadiona ne može odrediti. Može se pretpostaviti da je uz stadion postojao i hipodrom (trkalište za konjske utrke). Nakon propasti Zapadnoga Rimskoga Carstva i dolaskom Avara i Hrvata na ove prostore nestaju svi pisani materijali koji bi ukazivali na bilo kakvu sportsku aktivnost na prostoru srednjovjekovnog grada Osijeka. Razvoj suvremenih oblika tjelesnoga vježbanja, gimnastike i sporta uopće, odvijao se u gradu Osijeku sporo i uz dosta poteškoća. Osnovni razlog nalazio se u političkoj ovisnosti u kojoj se nalazila Hrvatska unutar Habsburške Monarhije. S obzirom na geografski položaj Osijeka i na ulogu koju je imala Slavonija prema Osmanskom Carstvu, velika pozornost posvećivala se tjelesnom odgoju zbog povećanja fizičkih sposobnosti stanovnika.

STRELJAŠTVO

S obzirom na granično područje i posebne uvjete kojima su bili izloženi ovi krajevi posebna pozornost posvećivala se streljaštvu, koje se krajem 18. stoljeća u Osijeku počelo organizirati u obliku društvene organizacije. Krajem 18. stoljeća Tvrdča gubi svoju vojnu važnost u obrani od Osmanlija, ali se u Osijeku i dalje osjeća snažan vojnički

duh. Poluvojne prilike u Osijeku nametale su potrebu vježbi gađanja. Najpogodnije mjesto za gađanje, gdje se moglo okupljati građanstvo, bila je velika otvorena streljana u Gradskom vrtu u Novom gradu. (Povijest sporta grada Osijeka, 1998: 26) Građansko streljačko društvo u Osijeku utemeljeno je 1784. godine. Osnivačima se smatraju prvi članovi Paul Fösmayer i Johann Koschier. Prve članove činili su imućnije građanstvo i više činovništvo. Godine 1897. u Osijeku je osnovano novo streljačko društvo pod nazivom Hrvatsko građansko streljačko društvo Zrinski i Frankopan. U društvo su se učlanjivali obrtnici, trgovci i niži građanski sloj. Članovi društva okupljali su se u prostoriji koja se koristila za streljanu u zgradi donjogradskoga Casina¹ radi zabave i vježbi u gađanju. Članovi Hrvatskoga građanskoga društva Zrinski i Frankopan

bili su nazočni na svim značajnijim natjecanjima u Gradskome vrtu, a organizirali su 1931. godine Prvo "kraljevsko" gađanje. Tijekom 1913. godine na osječkoj streljani uvedeno je gađanje na pomičnoga zeca i gađanje na glinene golubove. (Povijest sporta grada Osijeka, 1998: 27) Početkom

Prvo hrvatsko-slavonsko Zemaljsko nagradno streljanje organizirano u Osijeku, 1905. godina.

Prvoga svjetskoga rata u Građansko streljačko društvo u Osijeku učlanjeno je samo

pet članova, a tijekom rata društvo prestaje djelovati. Streljana u Gradskome vrtu rabljena je kao staja za konje i skladište za vojsku. Društvo s ponovnim djelovanjem počinje nakon rata, 1919. godine. Uoči proslave 140. obljetnice djelovanja Građanskoga streljačkoga društva u Osijeku Društvo je 21. srpnja 1924. godine promijenilo ime u Građansko streljačko društvo Kralj Aleksandar. Izbijanjem Drugoga svjetskog rata Društvo ne prestaje s djelovanjem, ali za vrijeme NDH mjenja ime u Građansko streljačko društvo Petar Svačić. (Povijest sporta grada Osijeka, 1998: 31)

Početkom 1946. godine Streljačko društvo iz Osijeka djeluje kao sekcija za streljaštvo pri FD Jedinstvo, a Društvo broji oko sto članova. Streljaštvo se nastojalo omasoviti te se zbog toga 1948. godine osniva streljačko društvo na teritorijalnoj osnovi. (Sršan, 1994: 97) Godine 1952. Osječanin Antun Jelić uvršten je u državnu streljačku reprezentaciju koja je sudjelovala na Svjetskom streljačkom prvenstvu u Oslu te je u konkurenciji za naslov "svjetskog majstora strijelca" osvojio zlatnu medalju.

¹ Danas zgrada Dječjega kazališta na Trgu bana Jelačića

Iste godine Jelić je u disciplini precizni pištolj nastupio na Olimpijskim igrama u Helsinkiju. Jelić je prvi osječki i slavonski sportaš koji je nastupio na Olimpijskim igrama. (Povijest sporta grada Osijeka, 1998: 99)

Godine 1956. održano je prvo Prvenstvo Hrvatske u gađanju zračnom puškom na kojem je osječka momčad od šest strijelaca osvojila prvo mjesto. Početkom 1979. godine osnovano je novo Streljačko društvo "Osijek 1784". Streljački savez Općine Osijek 1984. godine proslavio je jubilej 200. godišnjice svoga postojanja. Povodom toga u Osijeku su izgrađeni novi streljački objekti na Pampasu i održano Europsko streljačko prvenstvo 1985. godine (EPSO '85). Tom je prilikom Osijek bio domaćin 20. prvenstva Europe u gađanju malokalibarskim oružjem. Ovo prvenstvo ostalo je zapamćeno kao najbolje organizirano prvenstvo starog kontinenta, kao i po mnogobrojnim rekordima. (Sršan, 1994: 98)

90-tih godina svojim uspjesima istaknula se Mirela Skoko koja je 1992. godine sudjelovala na Olimpijskim igrama u Barceloni gdje je osvojila 4. mjesto u gađanju sportskim pištoljem. Osim uspjeha na Olimpijskim igrama Mirela Skoko osvojila je brojna odličja na međunarodnim i državnim natjecanjima. Osim nje, legendama osječkog streljaštva smatraju se i Jasna Šekarić i Slavko Bučanović. (Povijest sporta grada Osijeka, 1998: 233)

GIMNASTIKA

Gimnastika je u Osijeku i Hrvatskoj bila prisutna vrlo rano, ali ne kao organizirano društvo. Takav oblik tjelovježbe provodili su njemački i austrijski časnici koji su boravili u osječkoj tvrđi. Pervo društvo Gombalacah osnovano je 19. kolovoza 1865. godine u gostionici Danč². To je društvo, uz streljačka društva u Osijeku i Zagrebu, najstarije društvo u Hrvatskoj. (Povijest sporta grada Osijeka, 1998: 31) Društvo je steklo popularnost jer je iste godine održalo veliku gimnastičku svečanost. Od grada Osijeka dobilo je vježbalište, nabavilo gimnastičke sprave i počelo priređivati gimnastičke priredbe. Imalo je oko 200 članova. Osim tjelovježbe, Društvo je osposobljavalo svoje članove i za vatrogasnu službu.

² Današnja Ulica Hrvatske Republike

Budući da su vatrogasne potrebe sve više dolazile u prvi plan, 1872. godine u Gornjem gradu osnovano je Dobrovoljno gombalačko (gimnastičko) i vatrogasno društvo. Gombalačko društvo gimnasticiralo je po sustavu

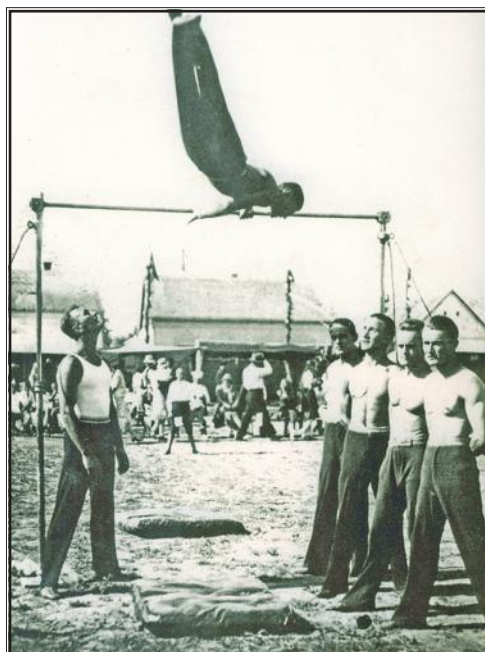
Prvenstvo Europe na streljani Pampas, 1985.

njemačkog turnerstva, ali od 1876. godine sve se više širi sokolski pokret koji je više odgovarao slavenskom nacionalnom duhu.

"Hrvatski sokol" osnovan je 1896. godine u osječkom Gornjem gradu po uzoru na češko sokolstvo. Osnovni cilj novoga društva bio je tjelovježba. Dvorana za vježbe nalazila se u novoj pučkoj školi³. Uz odjel za gombanje osnovan je i ženski odjel, đачki tečaj te odjel za mačevanje. Do 1902. godine u društvu je vježbalo 2852 gimnastičara i mačevatelja. Do sloma Austro-Ugarske, osječki je "Hrvatski sokol" izrastao u drugo po snazi gimnastičko društvo u Hrvatskoj, ponajviše zahvaljujući poznatim sportskim entuzijastima i radnicima Ljudevitu Sorliniju i Ivanu Krsti Dončević. Sorlini je kao vođa osječkog Sokola i kao odličan gimnastičar popularizirao gimnastiku, uveo gimnastičke sprave u školske dvorane, te JE zaslužan za širenje brojnih sportova. (Sršan, 1994: 105)

Za vrijeme Prvoga svjetskog rata sva sokolska društva su raspuštena. Poslije 1918. godine hrvatska sokolska društva obnavljaju svoj rad, ali su ukinuta već 1919. godine kada se osniva opće sokolstvo u tadašnjoj državi u sklopu Jugoslavenskog sokolskog saveza. Ipak, 1921. godine dolazi do rascjepa saveza i obnavlja se rad pojedinih društava. U Osijeku je taj rascjep proveden tek 1924. godine kada su opet osnovani Hrvatski sokoli u Gornjem i Donjem gradu. Godine 1929. novosnovano Sokolsko društvo počinje s gradnjom vlastitog doma, a to je današnja zgrada Sokola. Godine 1939. razvijeni gimnastički sport u Osijeku počinje slabjeti, da bi se ugasio 1941. godine nakon okupacije Jugoslavije.

Nakon oslobođenja zemlje 1945. godine, sport je ponovno zaživio. Gimnastičko društvo "Osijek" osnovano je 21. srpnja 1948. godine. Od toga vremena gimnastičko društvo Osijek postaje nositelj gimnastike, ne samo u Osijeku nego i u Slavoniji i

Osječki sokolaši na natjecanju u Belom Manastiru 1930. godine

³ Današnja ulica L. Jägera

Baranji. Prvi značajan rezultat postignut je na prvenstvu u Beogradu 1952. godine kada je omladinska ekipa Osijeka osvojila drugo mjesto, a Dragica Koričec osvaja prvo mjesto. Važno je spomenuti i 1957. godinu kada je u Osijeku održano prvenstvo na spravama na kojem je Miroslav Cerar postao prvakom Jugoslavije. Od osječkih gimnastičara u ovom razdoblju treba spomenuti Dragicu Koričec, članicu državne reprezentacije koja se natjecala na svjetskom prvenstvu u Rimu, zatim Alojzja Petrovića, najuspješnijeg natjecatelja uopće koji je nastupao na trima svjetskim prvenstvima, dvijema olimpijadama i dvama europskim prvenstvima te dvaput na Mediteranskim igrama. Najveći uspjeh postigao je na europskom prvenstvu u Luxemburgu kada je u ukupnom poretku osvojio 13. mjesto. (Sršan, 1994: 109)

VESLANJE

Smještaj na obali Drave utjecao je na razvoj drugih vodenih sportova, osim plivanja, pa se tako razvilo i veslanje. Veslanje krajem 19. stoljeća prelazi iz zabave u sport. U Osijeku je 15. lipnja 1892. godine osnovan prvi veslački klub pod imenom "Osječko veslarski shod Drava". Utemeljitelji su brodarski kapetani Bartošić i Bartovski. Plovni park sastojao se od 5 jednosjeda, dva dvojca, dva četverca i jednog kanua. Dravino spremište nalazilo se uz Ribarski trg u predjelu današnje Zimske luke. Prema povijesnim izvorima klub je djelovao do 1895. godine. (Povijest sporta grada Osijeka, 1998: 45)

Veslački klub "Neptun" osnovan je 10. srpnja 1907. godine. U početku je posjedovao je dva čamca, a isticao se po tome što su njegovi članovi nosili odjeću koja se sastojala od klupske bijele kape s plavim štitnikom, tamnoplavog kaputa s veslačkim dugmetima, bijele majice s plavim obrubom, dugačkih bijelih hlača i veslačkih cipela s niskom petom. Prvu regatu Neptun je organizirao 1908. godine. Tri su veslača VK Neptun 1909. godine preveslala prugu Osijek – Tisla u dužini od 351 kilometra, a druga tri veslača iste su godine preveslala put od Osijeka do Maribora. U narednim godinama veslači Neptuna veslali su na velike ture: Osijek- Oršava i Osijek – Regensburg u Njemačkoj (prugu od 1 033 km preveslali su u samo 14 dana). Nekolicina Donjograđana, članova VK Neptun, kojima je bilo daleko ići u Gornji grad, potaknuli su 23. srpnja 1932. godine osnivanje donjogradskog Veslačkog kluba Gusar, koji već iduće godine mjenja naziv u VK Drava. Sredinom srpnja 1935. godine VK Neptun i Oblasni odbor Aerokluba Osijek priredili su veslačko natjecanje između VK Neptun i VK Drava te zrakoplovni miting na kojem su sudjelovali zrakoplovi iz Novoga Sada, Zagreba,

Mirna Rajle na Svjetskom prvenstvu, 1995.

Beograda, Sarajeva, Kragujevca, Petrovaradina i Borova. Godine 1941. veslački klubovi Drava i Neptun organiziraju međunarodno veslačko natjecanje i državno prvenstvo. U vrijeme Drugog svjetskog rata, sve do 1943., godine osječki veslački klubovi organiziraju regate na rijeci Dravi. Tako je 22. kolovoza 1942. godine u Osijeku održano prvenstvo NDH u veslanju. Za vrijeme Drugog svjetskog rata veslački sport u Osijeku gotovo se ugasio, te se više ne organiziraju regate i slična natjecanja. (Povijest sporta grada Osijeka, 1998: 49)

Nakon završetka Drugog svjetskog rata članovi VK Neptun osnovali su veslačku sekciju Fiskulturnog društva Sloga. Gotovo istodobno FD Jedinstvo osnovalo je svoju veslačku sekciju u Donjem gradu u koju su se učlanili bivši veslači VK Drava. Prva poslijeratna veslačka regata organizirana je 26. svibnja 1946. godine. To je bilo prvenstvo grada Osijeka u veslanju u kojem su sudjelovale veslačke sekcije FD Sloga i FD Jedinstvo. Godine 1947. u Osijeku je održano prvenstvo Hrvatske u veslanju, a Osijek su na tom natjecanju predstavljali veslači FD Mladost koji su ostvarili značajne rezultate. (Povijest sporta grada Osijeka, 1998: 127)

U novijoj povijesti veslanja valja izdvojiti uspjeh Ninoslava Saraga, veslača VK Iktus, koji je u reprezentacijskom četvercu s kormilarom 1991. godine nastupio u vrlo jakoj međunarodnoj regati u Duisburgu. Saraga je osim nastupa u Duisburgu nastupao i na drugim međunarodnim regatama gdje je postigao značajne uspjehe. Silvio Ambroš 1991. godine u utrci samaca osvojio je treće mjesto u jakoj konkurenciji na međunarodnoj regati u čehoslovačkim Roudnicama. Ratne prilike utjecale su i na osječke veslače koji su sezonu 1991./92. trenirali u Zagrebu. Godine 1993. osječki su veslači sudjelovali na međunarodnim regatama u Münchenu i austrijskom Ottenheimu gdje su osvojili pet zlatnih, sedam srebrnih i pet brončanih medalja. Iste godine Osječani su postigli zapanjujući uspjeh na državnom prvenstvu u Zagrebu gdje su osvojili 15 medalja, a poseban uspjeh postigla je Mirna Rajle koja je osvojila pet zlatnih medalja. (Povijest sporta grada Osijeka, 1998: 240)

NOGOMET

Nogomet je danas najpopularniji sport u Osijeku. U Osijeku se pojavio mnogo kasnije nego u drugim mjestima Hrvatske i Slavonije. Nogomet se počeo igrati početkom 20. stoljeća, a igrali su ga gimnazijalci i studenti, članovi nogometnih klubova iz Zagreba, Pešte i Pečuha koji su se za vrijeme praznika vraćali u grad. Igralo se

neorganizirano i povremeno na igralištu koje se nalazilo na tzv. "Eislaufplatzu" nasuprot zgrade Glavne pošte. U želji da se nogomet igra organizirano pojavio se poticaj da bi se nogomet mogao igrati u okviru nogometne sekcije osječkih hrvatskih sokola. Zamisao je realizirana 1913. godine kada je gornjodravski Hrvatski sokol nabavio opremu i lopte te osnovao nogometnu sekciju. Utemeljitelji te sekcije bili su Ernest Schwarz i Tene Hrs. (Povijest sporta grada Osijeka, 1998: 51)

Prvi osječki nogometni klub, imenom Športski đlački klub Slavija, osnovan je 27. lipnja 1916. godine, uzevši ime tada slavne praške Slavije. Iste godine mađarski gimnazijalci osnivaju Sportski mađarski akademski klub (SMAK), koji je djelovao samo jednu godinu. Slavijaši koji nisu unovačeni koncem 1917. godine osnivaju Hrvatski građanski športski klub (HGŠK), popularno zvani Građanski. Nakon povratka iz vojske 1919. godine, nogometaši bivše Slavije obnovili su rad ŠK Slavija. Slavija i HGŠK bili su ljuti rivali, a za igranje utakmica koristili su zakupljeno zemljište u Tvrđi. Naglim porastom članstva i nogometaša pričuvna momčad HGŠK osnovala je u rujnu 1919. godine Radnički športski klub Sloga. Gotovo istodobno osječka židovska mladež utemeljila je Židovsko športsko i gombalačko društvo Makabi. Tako su u Osijeku tada djelovala četiri nogometna kluba koja su često odigravala prijateljske utakmice. Godine 1920. u Osijeku su odigrane prve prvenstvene utakmice. Prvi prvak prvenstva grada Osijeka je HGŠK. Osim prvenstvenih utakmica osječki klubovi su igrali brojne prijateljske utakmice većinom s pečuškim klubovima. Snažan udarac razvitku nogometa u Osijeku donijela je odluka Jugoslavenskog nogometnog saveza o zabrani igranja s pečuškim nogometnim klubovima, kao i odluka Ravnateljstva osječkih škola da se zabrani igranja nogometa osječkim učenicima. Godine 1921. osnovan je još jedan nogometni klub pod imenom ŠK Hajduk. Godinu dana poslije skupina nogometaša HGŠK-a osnovala je ŠK Amater. U Donjem gradu osnovano je ŠD Olimpija koje je s radom počelo 23. prosinca 1923. godine (52). Osim spomenutih klubova, u Osijeku su između dva rata postojali još NK Croatia, Olimpija, SD Amater, Elektra, SK Grafičar, Viktorija, Zora, Mursa, Konkordija, Frankopan, SSK Jug, Bumbar i više neregistriranih klubova. (Sršan, 1994: 125)

Momčad ŠK Slavija u prugastim dresovima, 1925.

Nogomet je u kasnijim godinama u Osijeku dobio sve veći broj poklonika, pa se i poslije 30-tih godina osnivaju novi klubovi: Rapid, Gvožđar i NK Jugoslavija. Između dvaju ratova najzapaženije rezultate postizala je Slavija koja se natjecala u prvoj ligi. (Sršan, 1994: 125)

Za vrijeme Drugog svjetskog rata nogomet u Osijeku doživljava pad. U tom razdoblju, nogomet se igrao na oslobođenim područjima, a nakon 1945. godine dolazi do oživljavanja nogometa u Osijeku. Godine 1963. u Osijeku je osnovan Nogometni savez općine Osijek kao rukovodeće tijelo za nogometne klubove općine Osijek s 32

registrirana kluba. Nogometni rezultati pokazuje uspjehe, a najviše se ističe NK Osijek. Taj se klub natječe u prvoj saveznoj ligi. Osnovan je 1945. godine, ali je spajanjem FD Udarnik i FD Jedinstvo jedno vrijeme djelovao kao SD Slavonija. Kasnijim spajanjem sa SD Bratstvo stvoreno je sportsko društvo koje je 1947. godine nazvano Proleter. (Sršan, 1994: 128) Proleter je 1948. godine sa zagrebačkom ekipom FD Milicionar igrao prvo kolo kvalifikacijskog natjecanja za ulazak u drugu ligu. Nakon što su pobijedili zagrebačku momčad, nogometaši Proletra su za ulazak u Drugu saveznu ligu nakon borbe od 120 minuta pobijedili i momčad Podrinja iz Šapca rezultatom 8:6. Međutim, odlukom Izvršnog odbora FISAJ-a poništeni su produžeci od 2 puta po 15 minuta u završnom susretu između Proletera i Podrinja iz Šapca, pa je u Beogradu odigrana nova utakmica u kojoj su Osječani poraženi rezultatom 4:1. Zbog toga su nogometaši Proletera morali igrati s FD Napredak iz Kruševca. Nakon dvaju neodlučenih susreta, odigran je susret na neutralnom terenu u Sarajevu gdje su Osječani pobjedili rezultatom 1:0, a zatim su morali još igrati s varaždinskom momčadi FD Tekstilac. Nakon dviju pobjeda FD Proleter napokon je ušao u Drugu saveznu ligu. Izgradnja stadiona u Gradskom vrtu započela je 9. kolovoza 1949. godine i u njoj su sudjelovala sva osječka sportska društva i klubovi. Godine 1952. nogometaši Proletera postaju prvaci Hrvatske, a iduće sezone sudjeluju u Hrvatsko-slovenskoj ligi. U sezoni 1952./53. Proleter postaje prvakom Hrvatsko-slovenske lige te se plasirao u Prvu saveznu ligu, a najzaslužniji za to bio je nogometaš Franjo Rupnik koji je

Utakmica NK Proleter i BSK, 1955.

na neutralnom terenu u Sarajevu gdje su Osječani pobjedili rezultatom 1:0, a zatim su morali još igrati s varaždinskom momčadi FD Tekstilac. Nakon dviju pobjeda FD Proleter napokon je ušao u Drugu saveznu ligu. Izgradnja stadiona u Gradskom vrtu započela je 9. kolovoza 1949. godine i u njoj su sudjelovala sva osječka sportska društva i klubovi. Godine 1952. nogometaši Proletera postaju prvaci Hrvatske, a iduće sezone sudjeluju u Hrvatsko-slovenskoj ligi. U sezoni 1952./53. Proleter postaje prvakom Hrvatsko-slovenske lige te se plasirao u Prvu saveznu ligu, a najzaslužniji za to bio je nogometaš Franjo Rupnik koji je

u odlučnoj utakmici protiv NK Borca iz Banja Luke zabio svih pet golova. (Povijest sporta grada Osijeka, 1998: 144) Od 1950. godine nogometni klub postaje samostalan i kao takav nastupa do 1962. godine, kada opet uzima svoje staro ime Slavonija. Godine 1967. dolazi do promjene imena te od tada pa sve do danas klub nosi ime NK Osijek. U Prvu saveznu ligu NK Osijek ulazi 1976. godine te se u njoj zadržava tri godine. Nakon jedne sezone u drugoj ligi NK Osijek opet ulazi u prvu ligu. U sezoni 1965./66. klub je bio četvrtfinalist kupa Jugoslavije te je nastupao na međunarodnoj sceni. (Sršan, 1994: 129) Prvotimac NK Osijek Branimir Iličin bio je 1971. godine uvršten u olimpijsku nogometnu reprezentaciju Jugoslavije. U sezoni 1985./86. NK Osijek imao je dva člana omladinske državne reprezentacije, Osječane Davora Šukera i Miroslava Žitnjaka: (Povijest sporta grada Osijeka, 1998: 144)

Davor Šuker u dresu NK Osijek, 1986.

Godine 1992. počinje prvo nogometno prvenstvo Hrvatske. Zbog ratnih prilika NK Osijek sve je prvoligaške utakmice odigrao izvan Osijeka, a prvu utakmicu odigrali su protiv NK Zagreba u Đakovu. Na kraju sezone NK Osijek zauzeo je visoko treće mjesto. Sezona 1994./95. bila je iznimno uspješna za nogometaše Osijeka. Prvenstvo su završili na trećem mjestu i plasirali se, prvi puta, u Kup UEFA, a igrali su i u polufinalu Hrvatskoga kupa. (Povijest sporta grada Osijeka, 1998: 246) Najveći je klupski uspjeh osvajanje Kupa Hrvatske 1999. godine protiv Cibaliije na Maksimiru. U Kupu UEFA Osijek je nastupao pet puta, došavši 2000./01. do trećeg kola. U svojim europskim nastupima pobjeđivao je i slavne klubove: Anderlecht, Brøndby, Rapid iz Beča, Slaviju iz Praga, a vrijedi spomenuti i nastupe protiv londonskog West Hama i AEK-a iz Atene. Treba izdvojiti i nastup u Srednjeeuropskom kupu 1981/82 godine i 1:1 u Gradskom vrtu protiv AC Milana. (1)

Među legende osječkog nogometa ubrajaju se Gustav Lechner-Lembika, koji je jedan od najpoznatijih osječkih sportaša, Franjo Glazer, koji je bio najbolji prijeratni državni vratar, Ernest Puba Dubac, Franjo Rupnik, koji je početkom 50-tih godina bio jedan od najboljih reprezentativaca, te Davor Šuker, koji se istaknuo u najranijoj dobi kada je bio najefikasniji igrač omladinske reprezentacije Jugoslavije, a na Svjetskom prvenstvu 1998. bio je i najbolji strijelac prvenstva. Davor Šuker također je najbolji strijelac u povijesti hrvatske reprezentacije, a tijekom karijere nastupao je za velike klubove poput Seville, Real Madrida i Arsenal. (Povijest sporta grada Osijeka, 1998: 248)

ATLETIKA

Prve organizirane tragove moderne atletike u Osijeku nalazimo u drugoj polovini 19. stoljeća kod društva Sokol. U početku je atletika bila sport rezerviran za muškarce, ali kasnije se i žene počinju baviti tim sportom. Atletika se njegovala unutar različitih društava i klubova u Osijeku. Tako je u Hrvatskom građanskom športskom klubu, koji je osnovan 1918. godine, među ostalim sportovima bila zastupljena i laka atletika. Atletika je najviše bila zastupljena u sokolskim društvima, a također i kod nogometnih klubova. Prvi atletski klub osnovan je u Osijeku 1927. godine pod nazivom Željezničarski atletski klub Osijek (ŽAK Osijek). Kasnije, godine 1934. iz biciklističkog kluba Tomislav nastaje samostalni atletski klub. U proljeće 1937. godine klub Zrinski masovno organizira kros trčanja u kojima su sudjelovali članovi raznih osječkih sportskih klubova i društava. U jesen iste godine održano je prvo javno organizirano atletsko natjecanje u klasičnim disciplinama:

kugla, dalj, vis, koplje, troskok i motka. Osječka atletika prije Drugog svjetskog rata postiže značajan napredak, a njeni predstavnici postaju članovi državne reprezentacije. Godine 1939. Osijek dobiva svog prvog i jedinog prijeratnog prvaka Jugoslavije Miroslava Gala, čiji je rezultat u troskoku iznosio 13,53 m.

Poslije 1945. godine atletika je imala istaknuto mjesto u "fizičkoj kulturi i sportu" socijalističke Jugoslavije. U to vrijeme propagira se masovna organizacija atletskog sporta u Osijeku te nastaju dva kluba, Proleter i Metalac. Značajan uspjeh ostvarili su osječki juniori 1955. godine kada osvajaju prvenstvo Hrvatske. Godine 1962. sportski klubovi nogometa, boksa, dizanja utega i atletike ujedinjuju se u SD Slavonija, te od tada i atletski klub nosi novo ime

Slavonija. Poslije toga redaju se uspjesi koji su posljedica kvalitetnog rada. Članovi Slavonije postaju prvaci Jugoslavije, obaraju rekorde i sudjeluju na međunarodnim natjecanjima.

Atletičarke AK Slavonija na prvenstvu Hrvatske, 1963.

Spomeniti ćemo neke osječke atletičare koji su postigli međunarodni uspjeh: Zdenka Kolenc-Leskovac u sprintu, Tomo Šuker u kugli te Nevenka Mrinjek u višeboju. Petnjarić i Pavličić bili su prvaci Europe na 400 metara, Šuker je bio prvak Mediteran u kugli, a Osječani su osvojili i 29 naslova prvaka Balkana i 65 naslova prvakinja Jugoslavije. (Sršan, 1994: 99)

PLIVANJE

Organizirano plivanje pojavljuje se u Osijeku tek u 19. stoljeću. Prvo javno kupalište spominje se 1836. godine kada je osnovano Riječno kupališno društvo. U gradu je postojalo još nekoliko kupališta od kojih je najznačajnije kupalište Copacabana na lijevoj obali Drave. Copacabana je izgrađena 1975. godine kao rekreacijski centar s četirima bazenima i plažom na Dravi. Godine 1870. razvilo se prvo plivačko društvo u Donjem gradu. Poslije Prvog svjetskog rata u Osijeku su postojali plivački klubovi Crni plivač, Građanski, Neptun i Olimpija. Godine 1946. osniva se Plivački klub Sloga čiji su članovi trenirali na otvorenoj Dravi kod Zimske luke. Sljedeće godine na prvenstvu Jugoslavije osječki plivači osvajaju prvo mjesto u prsnom plivanju na 200 metara te u leđnom na 50 metara. (Sršan, 1994: 134)

BOKS

Boks se na području Hrvatske razvio početkom 20. stoljeća, a u Osijeku se boksačke sekcije pri klubovima Olimpija i Viktorija osnivaju tijekom 1920. godine. Prvi javni nastup boksačke sekcije održan je u Osijeku 2. veljače 1930. godine na tromeču gradova Beograd, Subotica i Osijek. Iste godine osnovan je i prvi boksački klub Amater. Osječki se boks 60-ih godina nalazio u samom vrtu jugoslavenskog sporta, a osječki boksači 1962. godine postaju prvaci Hrvatske. Od zvučnih imena osječkog boksa treba izdvojiti Marijana Vehauca. Vehauc je prvo bio nogometaš Olimpije i Zmaja od 1922. do 1927. godine, bio je i član Hrvatskog sokola punih pet godina, a kao aktivni boksač nastupa od 1927. do 1939. godine. Član je više boksačkih klubova, ali se najviše zadržao u Osijeku i Beogradu. Godine 1937. bio je i član amaterske reprezentacije Jugoslavije za koju je osvojio srebrnu medalju na natjecanju u Temišvaru. Vehauc je jedan od osnivača Boksačkog kluba Mladost, a nakon završetka boksačke karijere postaje trener. Osim Vehauca značajni osječki boksači bili su i Tomislav Kelava, Ivica Pavić i Vladimir Permuš. (Bušić, 2002: 115)

RUKOMET

Rukomet se u Osijeku počinje igrati tek nakon 1918. godine. Taj je sport uglavnom zastupljen kod žena, iako su ga ponegdje igrali i muškarci. U početku se igrao s 11 igrača. Rukomet je u Osijeku prvo počela igrati židovska ženska omladina, a 1920. godine osnovan je njihov klub Makabi. Godine 1951. osniva se Hrvatska liga rukometa u koju je uključena ženska rukometna sekcija Grafičara, tada jedina osječka ekipa rukometašica. Godine 1956. rukometašice su ostvarile prvi veliki uspjeh izborivši ulazak u Prvu saveznu rukometnu ligu. Godine 1963. ostvaren je do tada najveći rezultat kada su osječke rukometašice osvojile 4. mjesto, a također su sudjelovale i u finalu kupa, gdje su poražene. Iduće godine rukometašice su popravile

svoj rezultat i sezonu su završile na trećem mjestu. Najznačajniji uspjeh osječke rukometašice ostvarile su 1966. godine kada su u Kumrovcu osvojile pokal Kupa Jugoslavije. Godine 1968. SD Grafičar mijenja ime u RK Osijek. (Živaković-Kerže, 2004: 21)

UDIČARSTVO

Ribolovne vode zanimljive osječkim udičarima bile su početkom 20. stoljeća u vlasništvu gradske općine, pa je na tim vodama bilo moguće udičarenje samo ako se plati zakupnina. Takvo stanje potaknulo je osječke udičare na osnivanje Udičarskog kluba Štuka 1920. godine. Godine 1923. osniva se Osječki ribolovni športski klub (ORŠK) koji je brojio 165 članova. Nakon Drugog svjetskog rata ORŠK je brojio 1524 člana te je bio najmasovnija sportska organizacija u Osijeku, a osječki ribolovci u tom razdoblju postižu značajne rezultate na brojnim natjecanjima. (Zobundžija, 1973: 43)

OSJEČKI OLIMPIJCI

Osijek je kroz svoju bogatu sportsku povijest dao mnogo vrhunskih sportaša od kojih su neki nastupali na Olimpijskim igrama. Antun Jelić prvi je Osječanin koji je nastupio na Olimpijskim igrama. Jelić je nastupio u Helsinkiju 1952. godine u disciplini precizni pištolj. Darko Zibar prvi je osječki veslač na Olimpijskim igrama. Zibar je u Moskvi 1980. godine u četvercu osvojio 6. mjesto. Na Olimpijskim igrama u Moskvi nastupale su i rukometašice, a predvodila ih je Osječanka Katica Kaja Ileš. Atletičar Novica Čanović sudjelovao je na Olimpijskim igrama u Los Angelesu 1984. godine. Svjetska prvakinja u gađanju zračnim pištoljem Jasna Šekarić sudjelovala je na Olimpijskim igrama u Seulu 1988. godine. Na istim Olimpijskim igrama Slobodanka Čolović osvojila je četvrto mjesto u trčanju na 800 metara. Na Olimpijskim igrama u Barceloni 1992. godine Osijek su predstavljali veslač Ninoslav Saraga i članica streljačke reprezentacije Mirela Skoko. Skoko je osvojila četvrto mjesto u gađanju sportskim pištoljem. U Atlanti 1996. godine Osijek je opet predstavljao Saraga, ali i gimnastičar Aleksej Demjanov. (Povijest sporta grada Osijeka, 1998: 277)

LITERATURA

1. Bušić, Zvonimir, 2002. *Šampioni hrvatskog i svjetskog boksa*, Hrvatski športski muzej, Zagreb.
2. Sršan, Stjepan, 1994. *Povijest osječkih udruga i klubova*, Povijesni arhiv: Gradsko poglavarstvo, Osijek.
3. Zobundžija, Vladimir, 1973. *Pedeset godina udičarskog sporta u Osijeku*, Osječki ribolovni športski klub, Osijek.
4. Živaković-Kerže, Zlata, 2004. *Dinamičan sport na starim temeljima*, Cerna: Pauk, Osijek.
5. *Povijest sporta grada Osijeka*, Gradsko poglavarstvo, Osijek, 1998.

INTERNET

1. www.nk-osijek.hr